

Yol ve yolcu

Rahman ve Rahim olan Rabbımız, dar ve karanlık ana rahminden geniş yeryüzüne çıkma vakti geldiğinde insana “**yolu kolaylaştırır**”. Başu yukarıda, ayakları aşağıda duran bebek ters d6ner, başu aşağı doğru gelerek doğar; yani 6nce başu, m6teakiben kolları ve nihayet ayakları dışarı 6ıkar.

Diğer yandan, tombul g6vdesi ile 6i6ek tozları ve 6zsuyunun ağırlığını k66uk kanatlarıyla taşıyacak olan bal arısına, kovana gidecek en kestirme yol Rabbi tarafından g6sterilmektedir:

68. Rabbin, bal arısına ř6yle ilham etti: “Dağlardan, ağa6lardan ve insanların yaptıkları 6ardaklardan (kovanlardan) kendine evler edin.”

69. “Sonra meyvelerin hepsinden ye de **Rabbinin sana kolaylaştırdığı (yaılımlı) yollarına gir.**” Onların karınlarından 6eşitli renklerde bal 6ıkar. Onda insanlar i6in şifa vardır. ř6phesiz bunda d6ř6nen bir (toplum) i6in bir ibret vardır. (*Nahl, 16/68-69*)

Yarattığı canlılara ilhamda bulunan Rab, d6nyaya gelen insana da “**sırât-ı m6stak6m**”i (istikamet yolunu) “apa6ık, dosdoğru ve hak yol”u g6stermiştir:

ř6phesiz biz onu (6m6r boyu y6r6yeceği) yola koyduk. O bu yolu ya ř6krederek ya da nank6rl6k ederek kat eder. (*İnsân, 76/3*)

8. Onlar, seve seve yiyeceği yoksula, yetime ve esire yedirirler.

9. (Yedirdikleri kimselere ř6yle derler:) “Biz size sırf Allah rızası i6in yediriyoruz. Sizden bir karşılık ve bir teşekk6r beklemiyoruz.”

10. “66nk6 biz, asık suratlı, 6etin bir g6nden (o g6n6n azabından dolayı) Rabbimizden korkarız.”

11. Allah da onları o g6n6n k6t6l6ę6nden korur ve **y6zlerine bir aydınlık ve i6lerine bir sevin6** verir. (*İnsân, 76/8-11*)

İşte bu bir 6ę6tt6r. **Dileyen, Rabbine ulaştıran bir yol tutar.** (*İnsân, 76/29*)

“6mm6’l-Kitab” (Kitab’ın 6z6), “es-Seb’ul-Mesâni” (Tekrarlanan yedi âyet) gibi başka adları da bulunan Kur’an-ı Kerim’in ilk s6resi olduğu i6in “başlangı6” veya “a6ı(lı)ř” anlamına gelen “Fâtiha” s6resinin meâli:

1. Bismillâhirrahmânirrahîm.

2, 3, 4. Hamd, Âlemlerin Rabbi, Rahmân, Rahîm, hesap, m6kâfat ve ceza g6n6n6n (ahiret g6n6n6n) mâliki Allah’a mahsustur.

5. (Allahım!) Yalnız sana ibadet ederiz ve yalnız senden yardım dileriz.

6, 7. **Bizi doğru yola, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet; gazaba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil.** (*Fâtiha, 1/1-7*)

Kainatı yaratan ve yeri-g6ę6, halife olarak yarattığı insanın emrine veren Allah’ın el6iler vasıtasıyla bildirdiği “**sırât-ı m6stak6m**” en doğru ve tek yoldur; diğer t6m yollar batıldır. Bu y6zden namaz kılan bir m6’min g6nde 40 defa Fâtiha s6resini okuyarak, doğru yoldan ayağının kaymaması i6in dua ve niyazda bulunmaktadır.

Doğruyol 6zerinde olup felaha (kurtuluşa) erenlerin 6zelliği:

2. Bu, kendisinde ř6phe olmayan kitaptır. Allah’a karşı gelmekten sakınanlar i6in **yol g6stericidir.**

3. Onlar **gaybe inanırlar, namazı dosdoğru kılarlar**, kendilerine rızık olarak verdiğimizden de **Allah yolunda harcarlar.**

4. Onlar sana indirilene de, senden 6nce indirilenlere de inanırlar. Ahirete de kesin olarak inanırlar.

5. İşte onlar **Rab’lerinden (gelen) bir doğruyol 6zeredirler** ve kurtuluşa erenler de işte onlardır. (*Bakara, 2/2-5*)

153. Ey iman edenler! **Sabrederek ve namaz kılarak Allah’tan yardım dileyin.** ř6phe yok ki, Allah sabredenlerle beraberdir.

154. **Allah yolunda 6ld6r6lenlere “6l6ler” demeyin. Hayır, onlar diridirler. Ancak siz bunu bilemezsiniz.**

155. Andolsun ki sizi biraz korku ve açlıkla, bir de mallar, canlar ve ürünlerden eksilterek deneriz. Sabredenleri müjdele.

156. **Onlar; başlarına bir musibet gelince, “Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah’a aidiz ve şüphesiz O’na döneceğiz” derler.**

157. İşte Rableri katından rahmet ve merhamet onlarıdır. **Doğru yola ulaştırılmış olanlar** da işte bunlardır. (*Bakara, 2/153-157*)

(Mallarınızı) **Allah yolunda harcayın**. Kendi kendinizi tehlikeye atmayın. İyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapın. Şüphesiz, Allah iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanları sever.” (*Bakara, 2/195*)

Sana Allah yolunda ne harcayacaklarını soruyorlar. De ki: “Hayır olarak ne harcarsanız o, **ana-baba, akraba, yetimler, fakirler ve yolda kalmışlar** içindir. Hayır olarak ne yaparsanız, gerçekten Allah onu hakkıyla bilir.” (*Bakara, 2/215*)

Mallarını Allah yolunda harcayan, sonra da harcadıklarının peşinden (bunları) **başa kakmayan ve gönül incitmeyenlerin**, Rab’leri katında mükâfatları vardır. Onlar için korku yoktur. Onlar üzülmeceklerdir de. (*Bakara, 2/262*)

Mallarını gece gündüz; **gizli ve açık Allah yolunda harcayanlar** var ya, onların Rableri katında mükâfatları vardır. Onlara korku yoktur. Onlar mahzun da olacak değildir. (*Bakara, 2/274*)

Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz. Her ne harcarsanız Allah onu bilir. (*Âl-i İmrân, 3/92*)

Onlar bollukta ve darlıkta **Allah yolunda harcayanlar, öfkelerini yenenler, insanları affedenlerdir.** Allah, iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanları sever.” (*Âl-i İmrân, 3/134*)

İman edenler, hicret edenler, Allah yolunda cihad edenler; şüphesiz bunlar Allah’ın rahmetini umarlar. Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir. (*Bakara, 2/218*)

Kim Allah yolunda hicret ederse, yeryüzünde gidecek çok yer de bulur, genişlik de. Kim Allah’a ve Peygamberine hicret etmek amacıyla evinden çıkar da sonra kendisine ölüm yetişirse, şüphesiz onun mükâfatı Allah’a düşer. Allah, çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir. (*Nisâ, 4/100*)

Hiç şüphe yok ki **Allah, kendi yolunda, duvarları birbirine kenetlenmiş bir bina gibi saf bağlayarak çarpışanları sever.** (*Saff, 61/4*)

Sizinle savaşanlara karşı Allah yolunda siz de savaşın. Ancak aşırı gitmeyin. Çünkü Allah aşırı gidenleri sevmez. (*Bakara, 2/190*)

(“*Aşırı gitmeyin*” ifadesiyle, *mecbur kalmadıkça savaşa girilmemesi, savaş kaçınılmaz hâle gelince de savaşta çocuklara, kadınlara, yaşlılara ve savaşla ilgisi olmayan diğer sivillere zarar verilmemesi, işkenceden sakınılması.. gibi hususlar kastedilmektedir.*)

İşte bu, benim dosdoğru yolum. Artık ona uyun. Başka yollara uymayın. Yoksa o yollar sizi parça parça edip O’nun yolundan ayırır. İşte size bunları Allah sakınasınız diye emretti. (*En’âm, 6/153*)

Eğer yeryüzündekilerin çoğuna uyarsan seni Allah yolundan saptırırlar. Onlar ancak zanna uyuyorlar ve onlar sadece yalan uyduruyorlar. (*En’âm, 6/116*)

Onlar Allah yolundan alıkoyan ve onu, eğri ve çelişkili göstermek isteyenlerdir. Onlar ahireti de inkâr edenlerdir. (*A’râf, 7/45*)

Kim, kendisine hidayet (doğru yol) besbelli olduktan sonra peygambere karşı çıkar, mü’minlerin yolundan başkasına uyarsa, onu yöneldiği yolda bırakırız ve cehenneme sokarız. Orası ne kötü bir varış yeridir. (*Nisâ, 4/115*)

Şüphesiz senin Rabbin, kendi yolundan sapan kişiyi daha iyi bilir. O, hidayete erenleri de daha iyi bilir. (*Kalem, 68/7*)

Şüphesiz inkâr edenler ve zulmedenler (var ya), Allah onları asla bağışlayacak ve doğru yola iletcek değildir. (*Nisâ, 4/168*)

6. Küfre saplananlara gelince, onları uyarsan da, uyarmasan da, onlar için birdir, inanmazlar.

7. Allah, onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir. Gözleri üzerinde de bir perde vardır. Onlar için büyük bir azap vardır.

8. İnsanlardan, inanmadıkları hâlde, “Allah’a ve ahiret gününe inandık” diyenler de vardır.

9. Bunlar Allah'ı ve mü'minleri aldatmaya çalışırlar. Oysa sadece kendilerini aldatırlar da farkında değillerdir. (Bakara, 2/6-9)

Faruk Nafiz Çamlıbel, öğretmen olarak atandığı Kayseri'ye gidebilmek için Ulukışla'dan **at arabası ile tozlu yollarda üç gün süren yolculuk yapar, hanlarda yatar, kalkar**. Bu yolculuğu anlatan meşhur "Han Duvarları" şiirinden:

o **Han duvarları** (Faruk Nafiz Çamlıbel)

Gidiyorum, gurbeti gönlümde duya duya, Ulukışla yolundan Orta Anadoluya. Her tarafta yükseklik, her tarafta ıssızlık, Yalnız arabacımın dudağında bir ılık! Bu ıslıkla uzayan, dönen, kıvrılan yollar, Uykuya varmış gibi görünen yılan yollar Nihayetsiz bir ova ağarttı benzimizi, Yollar bir şerit gibi ufka bağladı bizi. Gurbet beni muttasıl çekiyordu kendine, Yol, hep yol, daima yol... Bitmiyor düzlük yine. Ne civarda bir köy var, ne bir evin hayali, Sonun ademdir diyor insana yolun hali. Tekerlekler yollara bir şeyler anlatıyor, Uzun yollar bu sestem silkilenererek yatıyor... >	Ertesi gün başladı gün doğmadan yolculuk, Soğuk bir mart sabahı... Buz tutuyor her soluk. Yaylımız tüketirken yolları aynı hızda Savrulmaya başladı karlar etrafımızda. Tanrı yardımcısı olsun gayri yolda kalana, Bir menzile vararak atları çektik hana. Sabahleyin gök yüzü parlak, ufuk açıldı, Güneşli bir havada yaylımız yola çıktı... Bu gurbetten gurbete giden yolun üstünde Ben üç mevsim değişmiş görüyordum üç günde.
Gün doğarken bir ölüm rüyasıyla uyandım; Başucumda gördüğüm şu satırlara yandım: "Garibim, namıma Kerem diyorlar Aslımı el almış, harem diyorlar Hastayım, derdime verem diyorlar Maraşlı Şeyhoğlu Satılmışım ben" Arabamız tutarken Erciyeşin yolunu: "Hancı, dedim, bildin mi Maraşlı Şeyhoğlunu?" Gözleri uzun uzun burkulu kaldı bende, Dedi: -Hana sağ indi, ölü çıktı geçende! Gönlümü Maraşlının yaktı kara haberi.	Aradan yıllar geçti, işte o gündenberi Ne zaman yolda bir han raslasam irkilirim. Çünkü sizde gizlenen dertleri ben bilirim, Ey köyleri hududa bağlayan yaşlı yollar, Dönmiyen yolculara ağlayan yaşlı yollar! Ey garip çizgilerle dolu han duvarları, Ey hanların gönlümü sızlatan duvarları!..

o **Yolcu ile arabacı** (Faruk Nafiz Çamlıbel)

-Gurbet ademden kara, hasret ölümden acı, Ne zaman tükenecek bu yollar arabacı? -Henüz bana "Yolunun sonu budur!" denmedi, Ben ömrümü harcadım, bu yollar tükenmedi. >	-Atları hızlı sür ki köye pek geç varmasın, Nişanlımın gözleri yollarda kararmasın. -Düştüğüm yollar gibi sonsuzdur benim tasam, Bekliyenim olsa da razıyım kavuşmasam...
-Bir kere görse gözüm köyün aydınlığını Kül bağlar içerimde bu kızıl kor yığımı. -Senin de yolun biter, diner gözünde yaşlar, Benim uğursuz yolum bittiği yerden başlar!	

o **Sen neredesin** (Faruk Nafiz Çamlıbel)

Caddeden sokaklara doğru sesler elendi, Pencereler kapandı, kapılar sürmelendi. Bir kömür dumanıyla tütsülendi akşamlar, Gurbete düşmüşlerin başına çöktü damlar...	Mezarda ölü gibi yalnız kaldım odamda; Yanan alnım duvarda, sönen gözlerim camda, Yuvamı çiçekledim, sen bir meleksin diye, Yollarımı bekledim görüneceksin diye.
--	--

- **Türkiye’yi Böyle Gördüm** (*Busbecg*)

Avusturya Sefiri Busbecg’in Viyana’dan İstanbul’a yolculuğuna dair yazdıkları:

“Adamlarımın maruz kaldığı sıkıntılardan birisi şarap bulamamaktı... **Halkı hristiyan olmayan köylerde şarap bulunmaz... Şarap içmek Türklerde büyük günah sayılır...**

Niş’te umumî misafirhanede kaldım. Türkler bunlara **kervansaray** diyorlar. Bu tarafta yolculuk yapanlar için kalınacak yerler **kervansaray**lardır. Bunlar uzunca bir binadan ibarettir. Dört tarafı üç kadem yükseklikte duvarlarla çevrili olup ortada yükler, yük hayvanları ve arabaların konulduğu üstü açık bir kısım vardır. Bu alçak duvar, binanın asıl duvarlarına bağlıdır. Üstü düz ve aşağı yukarı dört kadem genişliğindedir. Bu sebeple, Türkler hem üzerinde yemek yerler, hem de yatıp uyurlar. Dış duvarın içinde aralıklı ocaklar bulunduğundan yemeklerini de burada pişirirler...

Sahipleri ocak başında ısınır, yemek yer ve dinlenirken hayvanlarına da elleriyle yiyecek birşeyler verirler. Türkler yatıp uyuyacakları zaman, bu duvarın üstüne önce bir seccade seriyorlar, üzerine de bir örtü örtüyorlar. **Başlarının altına koydukları eyer onlara yastık vazifesi görüyor.** Gündüz giyindikleri içi kürk kaplı ve ayaklarına kadar inen **uzun elbislerine sarınp uyurlar.**

Bazan, kervansaraylara nazaran daha geniş ve büyük olan, **yatak odaları ayrılmış bulunan Türk hanlarında** kaldım. Bu hanlar, zengin veya fakir, hristiyan yahut yahudi olsun, herkese açıktır. Paşalar, Sancak beyleri icabında buralarda konaklarlar. **Hanlarda misafirlere yemek vermek adettir.** Yemek zamanı gelince bir hizmetçi, elinde kocaman bir tepsi ve üstünde bir tabak etli bulgur pilâvı olduğu halde ortaya çıkar. Pilâv tabağının etrafına ekmekler sıralanır. Bazan bir miktar bal gümece bulunur... Burada kalan yolcular **üç gün müddetle** hep aynı şeyleri yeyip besleniyorlar...

Yolculuğumuz sırasında, Türklerin imaret dedikleri **hanlarda** kalmıştık. Bir şey dikkatimi çekti. Duvarların deliklerine sokulmuş kâğıt parçaları... **Türklerin kâğıda karşı gösterdikleri saygı, üzerine Allah’ın adı yazılabilmemesinden ileri geliyormuş. Onun için, nerede bir kâğıt parçası görseler, ayak altında çiğnenmesin, kirlenmesin diye yüksek bir yere, bilhassa duvar kovuklarına koyarlarmış...**

... **Türkler, gül yapraklarının da yere düşmesine razı olmazlar. Bunların, Peygamberin terinden hasil olduğuna inanırlar...**

Yolculuğumuzun sonuna yaklaşmıştık. İstanbul’a doğru ilerlediğimiz sırada, mevsim kış olmasına rağmen, lâle, sümbül, nergis gibi çiçeklerin açmış olduğunu hayretle gördük. **Lâlelerin fazla bir kokusu olmamakla beraber görünüşlerinin güzelliği ve renklerinin çeşitliliğine hayran olmamak mümkün değildir. Türkler çiçeğe aşırı derecede düşkündürler.**

Kanunî Sultan Süleyman ile görüşmek üzere Amasya’ya gelme talimatı alan Busbecg’in bu yolculukla ilgili yazdıklarından notlar:

Boz-Euyük’te bir handa konakladık. Hanın karşısındaki yüksek bir yerde bir kaya vardı. **Kayayı oyarak bir sarnıç yapmışlar**, dibinden açtıkları bir arklı suyu yola kadar akıtmışlardı. Eskiden halk **bu sarnıcı karla doldurur**, kar eriyince dipteki su kanalından aşağı doğru akıp yola gelirdi. **Yolcular da buz gibi soğuk su ile susuzluklarını giderirlerdi. Herkesin faydalandığı bu gibi tesislere Türkler çok değer verirler**, bu tesisleri yapanların Allah indinde sevap işlediğine inanırlar.

Keçilerin tüylerinden yapılan kumaşların nasıl boyandığını Akara’da gözlerimizle görmüş olduk... Süleyman bile bu kumaştan, bilhassa rengi yeşil olanını kullanır. Muhammed son yıllarında yeşil renk kumaşlar giyindiği için bu renk müslümanlar arasında pek tutunmuştur.

Türkler siyah rengi hiç sevmezler. Onu uğursuzluk telakki ederler. **Türkiye’de siyah renkli elbise ile sokağa çıkan kimseye raslayamazsınız.** Ancak, mühim bir para kaybına veya ağır bir felâkete uğramış olanlar müstesna.

Türklerin elbiseleri topuk kemiklerine kadar uzundur. Bu şekilde giyinmeleri onları daha iri yarı ve daha uzun boylu gösteriyor. Bizimkiler ise öyle kısa ve dardır ki vücudun bütün hatlarını olduğu gibi meydana çıkarıyor. Bu da adamın boyunu kısa, âdeta bir cüce gibi gösteriyor.

Türkler obur değildirler. Gayet az yerler. Sofra zevkine pek az düşkündürler. Bir parça ekmekle beraber tuz, soğan ve yoğurt bulurlarsa yemek için başka şey aramazlar. **Türkler yoğurda su ilâve ederek içine ekmek doğruyorlar.** Harareti teskin etmek için çok iyi bir sıvıdır. Hem besleyici, hem de hazmı kolaydır. **Kervansarayların hepsinde bu yoğurt mutlaka bulunur.**

Çünkü Türkler, yolculukları sırasında sıcak yemek aramazlar. Üzüm, vişne gibi kuru yemişleri sıcak suda kaynatıp toprak tabaklar içine koyarlar. Herkes canının istediği kadar alıp ekmeğine katık eder. Türklerin yiyecek içecek masrafları o kadar azdır ki bizde bir adamın bir günlük yiyecek masrafının bir Türk'ün on günlük geçinme masrafına bedel olduğunu rahatça söyleyebilirim. En mükemmel ziyafetlerde bile hamur işi börek ve tatlılardan başka pahalı şeyler bulunmaz. Bir de pirinçten yapılan yemekleri vardır. Üzerine koyun ve kuzu eti koyarlar. Bal yahut şeker şerbeti onlar için en mükemmel içkidir...

- Necip Fazıl, “Sakarya Destanı”nda “emaneti yüklenen insan” için tek çıkar yolun, **Peygamberimizin kılavuzluğunda gidilen yol** olduğunu hedef gösterir:

Sakarya destanı (Necip Fazıl)

İnsan bu, su misali, kıvrım kıvrım akar ya; Bir yanda akan benim, öbür yanda Sakarya. Su iner yokuşlardan, hep basamak basamak; Benimse alın yazım, yokuşlarda susamak. Her şey akar, su, tarih, yıldız, insan ve fikir; Oluklar çift; birinden nur akar, birinden kir. >	İnsandı sanıyordum mukaddes yüke hamal: Hamallık ki, sonunda, ne rütbe var, ne de mal, Yalnız acı bir lokma, zehirle pişmiş aştan; Ve ayrılık, anneden, vatandan, arkadaştan.
Sakarya, sâf çocuğu, masum Anadolunun Divanesi ikimiz kaldık Allah yolunun! Bana kefendir yatak, sana tabuttur havuz; Sen kıvrıl, ben gideyim, Son Peygamber Kılavuz!	Yol onun, varlık onun, gerisi hep angarya; Yüzüstü çok süründün, ayağa kalk, Sakarya!...

- “Muhasebe” şiirinde, Batıyı taklit sonucu sosyal yapımızdaki bozuluşu, bu **yolun yanlışlığını** anlatır:

Muhasebe (Necip Fazıl)

Üç katlı ahşap evin her katı ayrı âlem! Üst kat: Elinde tesbih, ağlıyor babaannem, Orta kat: ‘Mavs’ oynayan annem ve âşıkları, Alt kat: Kızkardeşimin ‘Tamtam’da çılgınlıkları.	Bir kurtlu peynir gibi, ortasından kestiğim; Buyrun ve maktan seyredin, işte evim! Bu ne hazin ağaçtır, bütün ufkumu tutmuş! Kökü iffet, dalları taklit, meyvesi fuhuş...
---	--

- “Destan” şiirinde ise “kollarını makas gibi açarak”, yürüdükleri yanlış yolda kalabalıkları durdurmak için haykırır:

Destan (Necip Fazıl)

Durun kalabalıklar, bu cadde çıkmaz sokak! Bir şey koptu benden, şey her şeyi tutan bir şey, Benim adım Bay Necip, babamınki Fazıl Bey; Utandırdı burnunu göstermekten sütninem, Kızımın gösterdiği, kefen bezine mahrem. Ey tepetaklak ehl-i kâim, başı üstünde bina; Evde cinayet, tramvay arabasında zina!	Allahın on pulunu bekleye dursun on kul; Bir kişiye tam dokuz, dokuz kişiye bir pul. Bu taksimi kurt yapmaz kuzulara şah olsa; Yaşasın, kefenimin kefilisi kara borsa! Kubur faresi hayat, meselesiz, gerçeksiz; Heykel destek üstünde, benim ruhum desteksiz. Mezarda kan terliyor babamın isketi; Ne yaptık, ne yaptılar mukaddes emaneti?
---	--

- **Yol önu (Fazıl Hüsnü Dağlarca)**

Bire bir, yok bire iki, Toprak değil, sanki kaya. Yel üfürmüş, sel götürmüş, Hamur tutmaz oldu maya.	Dinilir açlık, yoksulluk, Ev dolar tarla küçülür. Gören bilir ne olduğum Görmeyenler iycil saya.	Bekledim beş altı yüz yıl, Dolmuş olmalı ki çilem Tanrı yürü kulum dedi, Yürüdüm... ta Almanya.
---	---	--

- **Ekmeğe giden (Fazıl Hüsnü Dağlarca)**

<p>Ana ver çıkınımı, gün doğdu yolum gider, Kırk bin köyden öteye. Sanki ayağım kalır yurdumda, elim gider, Dağ sallanır, yıldızlar yaklaşır kavaklara, Asyadan çağlar üzre doğmuş masalım gider. ></p>	<p>Yavuklum erim gider, gelinim dulum gider, Leylekler çığırırken mavileyin gök boyu Yellerde uça uça, kınalı tülüm gider, Dinlemezler aldırılmaz neylesem, Karanlık türkülerden bir büyük bölüm gider.</p>
<p>Köz iner yüreğime, bir ulu yalım gider, Düşer bayıra yangın, Düzlerden külüm gider. Çöktüğün anlamaz ki, koptuğun anlamaz ki, Beydir beyefendidir ağadır zulüm gider...</p>	<p>Van'dan sarım, heye hey; Konya'dan alım gider, Ak gövdemi sustuğunda dinlerim. Yalnayak ovalardan tepegöz çulum gider, Bir Kayseri heybesi, Bir Sivas kilim gider.</p>
<p>Bu kavun dilim dilim, bu kavun dilim gider, Orası Almanya mı? Belçika, Fransa mı? Ölü durur da dışım, ta içim ölüm gider, Ya Allah derim işte buralarda beş vakit, Beş vakit kulum gider.</p>	

- Aşık Veysel “iki kapılı bir handa” geçip giden yolcu olduğumuzu belirtir:

<p>Uzun ince bir yoldayım Gidiyorum gündüz gece Bilmiyorum ne haldeyim Gidiyorum gündüz gece</p>	<p>Dünyaya geldiğim anda Yürüdüm aynı zamanda İki kapılı bir handa Gidiyorum gündüz gece</p>	<p>Şaşar Veysel işbu hale Gâh ağlayan gâhi güle Yetişmek için menzile Gidiyorum gündüz gece</p>
--	--	---

- **Allahısınarladık! (Faruk Nafiz Çamlıbel)**
Bir yarın göçtüğünü, çöktüğünü bir dağın
Görmemek istiyorsan ardına bakmadan git!
÷
Bir sarı yaprak gibi düştü gönlüm yoluna,
Buğulu gözlerimden geçmediğin gün olmaz.
÷
Gözlerimi gün gibi kamaştırın yüzünü
Daha candan görürüm senden uzaklaşınca.
- Orhan Seyfi Orhon, “Vedâ” şiirinde sevdiğimiz kişinin ardından tutamadığımız göz yaşlarını dile getirir:

<p>Hani o, bırakıp giderken seni; Bu öksüz tavrını takmayacaktın? Alnına koyarken vedâ busemi, Yüzüme bu türlü bakmayacaktın? ></p>	<p>Hani ey gözlerim, bu son vedâda, Yolunu kaybeden yolcunun dağda, Birini çağırmak için imdada Yaktığı ateşi yakmayacaktın?</p>
<p>Gelse de en acı sözler dilime, Uçacak sanırdım birkaç kelime... Bir alev halinde düştün elime, Hani ey gözyaşım, akmayacaktın?</p>	

- Zekai Tunca'nın bir şarkısı:

<p>Gözyaşımda saklısın ağlayamam ben Düşeceksin sanırım kirpiklerimden</p>	<p>Git mutlu olacaksan beni düşünme Sen iyi bak kendine beni dert etme</p>
--	--

Damarımda kan olup dolaşırken Beni böyle bırak git git gidebilirsen >	Önce beni bir dinle bir bak halime Beni böyle bırak git git gidebilirsen
Bir kapanmaz yarayla böyle çaresiz Belki yine yaşarım sevgisiz sensiz Git yolun gülle dolsun güller dikensiz Beni böyle bırak git git gidebilirsen	Git mutlu olacaksan beni düşünme Sen iyi bak kendine beni dert etme Önce beni bir dinle bir bak halime Beni böyle bırak git git gidebilirsen

o **Yollarda** (*Munis Faik Ozansoy*)

Gönlümde dâima yeni bir yol hazırlığı, Her lâhza başka beldelerin iştiyâkı var; Yıldızların, ayın bile hasretle baktığı Çöllere, denizler engin ufuklar ve yaylalar... >	Yollarda anladım neye inler kaval sesi, Rüzgâr niçin susar, neden ıssız bu yaylalar? Hepsinde bir garipliğin üzgün düşüncesi, Hepsinde ayrılıkları söyler terâne var.
Her yerde ırkımın izi, her yerde geçmişim, Her yerde ceddimin bana bir ders olan sesi; Toprakta, dalgalarda ve mermerde geçmişim, Her yerde Türklüğün o büyük rûhu, gölgesi.	Durmaz eser başımda Uzunyayla rüzgârı, Her ân tüter gözümde o hasretli Erzurum, Kars'ın melâl, Erciyes'in bitmeyen karı, Billûr o çeşmeler ki su içtim yudum yudum.
Dört mevsimin de zevkini yollarda tatmalı, Koplar'da kar, İçel'de bunaltan sıcak nedir? Çöllerde bir yudum su, yeşil bir ağaç dalı, Bozkırlar ortasında tüten bir ocak nedir?	Abdest alıp çınarlı şadırvanda bir sabah; Kılmak Yeşil'de vecd ile Bayram namâzını; İslâma anlatırken ezan nerdedir felâh, Duymak içimde Tanrı'ya bağlanmak hazzını.
Ruhum zamana sığmadı, eb'âda sığmadı, Her lâhza başka bir yer için coştı hasretim Hâlâ içimde yolculuğun sevdiğim tadı. Hâlâ uzak diyarlara çılınca hasretim.	

o **Yolcu** (*Yahya Akengin*)

Yola çıkarken gönlün yanında olsun, Sırlar âleminin kitabı vardır içinde, Nakış olur kenarına soylu suskunluğun... Bakarsın rüzgârdan bir sayfanın ucunda, Bir şeyler heceliyor afacan bir serçe... >	Yollar satır satır bir yazıdır zaten, Günler, aylar, yıllar özleyişle geçerken, Çizgi çizgi buluşurlar alnımızda... İçinde kaybettiğin uzak bestelerin, Ezgileri sızar تنها çeşmelerden
Dağlar, kalbinin terkisinde heybe olanda, Yürüdükçe yoruldukça çoğalır hikâyen, Hüznün biri gider biri gelir... Henüz yüreği nasır bağlamayan insanda, Ümittir bir ölür bin dirilir.	Unutma, hayata meydan okumaya çıksan da, Gönlün hep yanında olsun, Aklından önce gelebilir yardımına, Sana seni hatırlatır, bir şeyler anarsın, Ki belki yolunda bir ömre değer... Yer değiştirir bakarsın uzaklarla yakınlar...
Milyonca saltanatı yutan toprağa bak, Kabara kabara gülümser her bahar... Çiçeğinden uzaklarda arıların, Kanadında hep yol türküsü var, Bugün olmasa da yarın, ille de yarın...	Vadiler, yola çıkan nehirlerle yeşillenir, Onlardır bilge doruklardan dualarla selamlar. Bütün zamanların ulu yolcularından, Eğer duyarsan, sana da bir selam var...

- o Elinde saz, sevdiği “ala gözlü dilber” uğruna ilden il'e, şar'dan şar'a gezen Karacaoğlan'ı dinleyelim:

Ala gözlüm benim ile dilersen Bahar ayları gelsin de gidelim	Erisin dağların karı erisin İnsin seli düz ovayı bürüsün
---	---

Bağlar almış ılıkımı karını Yollar çamur kurusun da gidelim >	Türkmen ili yaylâsma yürüsün Ak kuzular melesin de gidelim
Medh ederler Karaman'ın ilini Köprüsü yok geçemedim selini Kervan yaylâsını Perçem Belini Lâle sünbül bürüsün de gidelim	Üç gün oldu bizim evler göçeli Beş gün oldu Ceyhan suyun geçeli Önü al önlüklü yüzü peçeli Hanım kızlar yürüsün de gidelim
Karac'oğlan der ki ama ne fayda Rağbet kalmadı hiç yoksula bayda Bu ayda olmazsa gelecek ayda On ik'ayn birisinde gidelim	

(şar: şehir, ılıkım: eriyen kar)

- Biz de düştük bir güzelin ardına
Güzel göçmüş biz konalım yurduna
**Yıkılası karlı dağın ardına
Çekip gider bir gözleri sürmeli**

- **Yeniden** (Yahya Akengin)

Yıldız deseler, bir yerlerde gelişi güzel, Yıldızları dolar içime bütün göklerin Gezinen bir tay görsem bozkırda tembel tembel, Kervanlar geçer ufkumdan, özlemleri derin >	Derelerin ninnisiyle başlamıştı bu yolculuk zaten, Bunca hayal, bunca emel ve bitmeyen türküler Ve bir ömrü dolduran ama hiç dinmeyen, Kaygılar, ümitler, can evimde çivili tutkular
Geceler çıkmazından birden esen meltem misali, Ruhumun kuytularında yankı bulan bir ney sesi, Kanatlandırır yalnızlığın sultanı olan melâli... Hüzünsüz demlenmedi ömrürümün hiçbir neşesi	Ne bir şikâyetim ne de yılgınlığım oldu, Bahtımın peşinde bitmeyen yolculuklardan Kuşanıp tümen tümen üstüme geldi, Eksilmedi çileler, bıkmadım yorgunluktan.
Yarınlardan bir daha bir daha dönüp bakmalıyım, Beni ummanlara sürükleyen ıssız derelere, Yürüyen kervanlarına, menziline varamamışların... Dönüp bir şeyler söylemeliyim ardım sıra gelenlere	Ve gönül gemisi karaya vurmamışların, Üstündeki uzak yıldızlardan ışık bularak, Düşmeliyim yeniden yollara, yeniden sevdalara...

- **Erenler tutmuş elimizden** (Yahya Akengin)

Türküler kervanıdır bitmez umudumuz Eyüb'ün sabrından uzun Boşuna değil âşık-millet olduğumuz Rüzgârda salınan şu yapraklar Ayak sesleridir Yunus'un >	Gitti gider Karacaoğlan düşmüş yola Çukurova bir güzelin peşindedir hâla Uzar gider dumanlı Karadeniz Dağları, Uzar Köroğlu'nun efkârı
Erenler tutmuş elimizden muhabbetle Avunur gideriz ikliminde şiirin Devrolur nöbet, Veysel'den Veysel'e Daha dermedik hepsini çiçeklerin, Gönül bahçemiz öyle geniş, öyle derin	

- **Ve bir gün** (Yahya Akengin)

Parlardı kilometre taşlarında gecenin hüznü Parlardı içimde bilinmedik şehirler	"Ömür biter yol bitmez Ömür biter yol bitmez..."
--	---

Ben her zaman gurbet gönüllüsü, Sormadım yollar nereye gider	Yollar da tükenir bazen, Hasret bir yana gitmez...
--	---

- **Kadı Burhaneddin Dîvânî**'ndan:

Kadem basalı yoluna kadem kadem yanaram, Tapunda şem gibi uşda dem-be-dem yanaram.	Ey sevgili, yoluna ayak basalı, seni sevmeğe başlayalı adım-adım yanarım ; mum nasıl yanarsa işte ben de öyle senin yanında durmadan yanmadayım.
Cemâli güneşi çün toğa hüsn göğinde, Mecâlüm olmaya k'andın yana edem, yanaram.	Güzelliğinin -yüzünün- güneşi, güzellik göğünde doğunca, ondan kaçınmaya gücüm kalmaz; ne edebilirim ki? Ancak yanarım.

- **Yolculuk** (*Şükrü Enis Regü*)

Haydi yola çıkalım deniz, Gemiler hazır. Varsın kıyıda oynaşadursun dalgalar, Çevremizde çığlık çığlık martılar, Rüzgâr bizimle beraber, Sıla içimizde, ufuklar gözlerimizde Yolumuzun üstünde bulutlar.	Günler güvertemizde misafir; Haydi yola çıkalım deniz, Bize göre değil bu şehir!..
---	--

- Acılara bunca acı yetmiyor,
Yol yetmiyor, arabacı yetmiyor;
Kişi yalnızlığı yurt belledi mi
Başka yurt tutmaya gücü yetmiyor. (*Mustafa Necati Karaer*)

- **Gidiş** (*Yetik Ozan*)

Yola düştüm; 'gelecek' denen bir yola, Ardımda dönmemi bekleyen dünler... Kır saçlı bir çınar kızıp dedi ki: Yavaş ol, yavaş ol, yavaş... Dünden önce bugünü aş! Baktım yücelere: Gök bir, gün iki.	Kolay değil, kolay değil dinlemek Gittikçe uzayan yol havasını... Nedense hep yakınlarda çalınır; Bozkır coşar, geven geven salınır... Yürü, yüreğimin türküsü gurbet! Uzarlarda yorgunların kilimi Umudun var ise yolla yön ne ki?
---	--

- Bahattin Karakoç:

Adım adım gezdim kavruk Anadolu'yu, Çekti Acem illerine kadar yollarım.	Kış ortalarında hanlara kilitlendim dağlarda, Yanık ezgilere dönüştü ah-ü zârım.
--	---

- **Karada** (*Yılmaz Aybar*)

Hep daha iyi oldu olacak diye bunca Çalkantıya katlandık aylar yıllar boyunca >	Yüzümüzü gelecek sabahlara çevirdik Her akşam ufkumuzda bir gün daha solunca
Düşler içinde aştık gece denizlerini Bozuldu düşlerimiz çok kez sabah olunca	Yol alışlar anladık varışlardan güzelmiş Teknemiz mavilerden karalara vurunca
Bir yerde sudan çıkan balıklara benzedik Dinince rüzgârlar ve dalgalar durulunca	

- **Yol Düşüncesi** (*Yahya Kemal Beyatlı*)

<p>Bu defa farkına vardım ki ihtiyarlamışım. Hayatı bir camın ardında gösteren tılsım Bozulmuş, anlıyorum, çıktığım seyahatte. Cihan ve ben değiliz artık eski hâlette. Mısır ve Suriye, pek genç iken, hayâlimdi; O ülkelerde gezerken kayıdsızım şimdi. Bu gözlerim, medeniyetlerin bıraktığını, Beş on yıl önce, görür müydü, böyle taş yığımı? Bugünse yeryüzü hep madde, her ufuk maddî. Demek ki alemin artık göründü serhaddi. ></p>	<p>Ne Akdeniz'de şafaklar, ne çölde akşamlar, Ne görmek istedim Nil, ne köhne Ehrâmlar, Ne Bâlebek'te Latin devrinin harâbeleri. Ne Biblos'un Adonis'ten kalan sihirli yeri, Ne portakalları sarkan bu ihtişamlı diyâr, Ne gül, ne lale, ne zambak, ne muz, ne hurma ne nar,</p>
<p>Ne Şam semasını yalel'le dolduran şarkı, Ne Zahle'nin üzümünden çekilmiş eski rakı, Felekten özlediğim zevki verdiler, heyhat! Bu hali, yaşta değil, başta farzeden bir zat Diyordu: "İnsana çarمیhta haz verir iman!" Dedim ki: "Hazreti İsa da genç imiş o zaman."</p>	<p>Eğer mezarda, şafak sökmeyen o zindanda, Cesed çürür ve tahayyül kalırsa insanda, - Cihan vatandan ibarettir, itikadımca - Budur ölümden benim çerçevem, murâdımca; Vatan şehirleri karşımda, her saat, bir bir; Fetihler ufku Tekirdağ ve sevdiğim İzmir; Şerefli kubbeler iklimi, Marmara'yla Boğaz; Üzerlerinde bulutsuz ve bitmeyen bir yaz; Bütün eserlerimiz, halkımız ve askerimiz; Birer birer görünen anlı şanlı cedlerimiz; İçimde dalgalı Tekbir'i en güzel dinin; Zaman zaman da "Neva-Kar'ı" doğsun, Itrî'nin. Ölüm yabancı bir alemde bir geceyse bile, Tahayyülümde vatan kalsın eski haliyle.</p>

• **Aşk Yollarında (Bekir Sıtkı Erdoğan)**

<p>Yetiş, gönül, bu kavgayı Bir ulu dâvâya götür! Ummana kavuştur çayı, Âdemi Havvâ'ya götür! ></p>	<p>Ne bir durak belli, ne han; Geze geze yoruldu can. İzler çölde kaybolmadan, Mecnûn'u Leylâ'ya götür! ></p>	<p>Bir kıvılcım düştü âh'a; Ersin geceler sabâha! Pirsultan'ı ilet Şâh'a, Şems'i Mevlânâ'ya götür!</p>
<p>Gözlerden kaldırıp pus'u, İz'âna kavuştur us'u. Alıp Yunus'tan Yunus'u, Maksadı mânâyâ götür!</p>	<p>"Tut menzile ışığını" Yaklaştı dost eşğini. Bu âşıklar âşığını, Sevdâdan sevdâyâ götür!</p>	<p>Dünyalar aşıp dünyadan, Gerçeğe yol ver hülyâdan! Geçip Cennet-i Âlâ'dan, Sıdk ile Mevlâ'ya götür!</p>

• **Tasavvuf (Abdülbâki Gölpınarlı)**

Bir hal bilgisi, daha doğrusu **oluş yolu** olarak kabul edebileceğimiz tasavvufun metodu, tahsil ile değil, halle maksada ulaşmaktır diyebiliriz. Sûfilere bunun için de **olgun birisine uyup onun yolunda yürümekten** başka bir çare olmadığını söylemişlerdir.

Dervişlerin **manevî yolculukta** önderliğini yapan, terbiyelerine, tekkenin disiplinine bakan ve bu mertebeye erişmiş olan kişiye de ulu, büyük, dilek ve istek anlamlarına gelen 'şeyh' ve 'murâd' denir. Bu sözlerin ikisi de Arapçadır. Asıl tarikatı kurana ise Farsça ihtiyar, koca ve büyük anlamına 'pîr' derler.

Tarîkat, Tariyk, Arapçadır ve yol anlamına gelir. Sûfilere göre dinin bir dış yüzü, bir de iç yüzü vardır. Dış yüzü, lûgat bakımından ırmağın su içilecek yeri anlamına gelen 'şeriat'tır. Din ve şeriat, semavî emirlerin tümüdür ki bunlar da, inançlar, ibadetler ve dünyaya ait işler olarak üç kısma ayrılır. Dinin iç yüzü ise bilişin, görüşün ve oluşun gerçekleşmesidir; buna 'hakikat' denir. **Şeriatın hakıyate manevî bir yolla gidilir. Bu gidişe 'sülûk'; yani manevî yolculuk, manevî yolcuya da 'sâlik' derler.**

Mevlânâ der ki: “Şerîat muma benzer; yol gösterir; ele mum almadan yol alınmaz. Yoldan geldin mi, bu gidişin, bu yürüyüşün, tarîkattir. Ulaştın mı, gideceğin yere vardın, maksadına eriştin mi, bu da hakîyattir. Bunun için demişlerdir ki: Gerçekler meydana çıktı mı yollar biter.

Şerîat bilgidir; tarîkat iş güc, kulluk; hakîykatse Allâh’a ulaşmaktır... Hakîykatte ulaşan şerîatle hakîykatî birleştiremezse tam olgunluğa varmış sayılamaz. Bu birleştirmeye ‘marifet’ derler ve bu durak en yüce duraktır. Hakîykatte kalan, kendisinde değildir; Tanrı varlığında yok olmuştur. Orada kalırsa zevki, ancak kendisine aittir. Oradan döner de tekrar şerîat durağına gelirse olgunluğa ulaşır ve tattığı zevki, başklarına da tattırır.

- **Yedi yoldan bir kapıya** (Atiye Keskin Kubanlı)

Bütün gayretim okuyucularımı yedi yoldan bir şehre götürmektir. O, yedi yol, **sevgi, sadakat, ilim, merhamet, feragat, ihlas, tövbe yollarıdır**. Bir insan buyollardan hangisine girerse Büyük Fakr kapısına gelir. Bu kapıdan aşk beldesine erilir. Bu yollar kısa kısa şöyledir:

Sevgi yolu

Sevgi hayatın en büyük hazinesidir. İnsanı iki âlemde de sevgisine göre tartarlar. Etrafını, ailesini, milletini, insanlığı sevebilen insanın mutluluğu bir başka olur. **Mayasında sevgi olmayan kalbi, hiçbir şey mutlu edemez. Sevgi basamaklarının bir ucu yer yüzünde, bir ucu gökyüzündedir. İnsan bu basamaklardan yükseldikçe yer yüzüne ait hiçbir kırı görmez olur...**

Nihayet gönlü sevgi yolu ile gerçeklere açılan insan “Yarabbi her şeyi senin için seviyorum” diyecek kademeye gelir. Burası **Fakr Kapısıdır**. Tasavvufta fakr ve fakir “gönlü dünya hırsından arınması, Allah’tan başka hiçbir varlığı olmadığını, canını bile onun bir emaneti olduğunu idraktır”. Onun için Hz. Peygamber “Biz fakri seçtik” demiştir.. Ancak bu kapıdan sonra aşk ve ışık şehrine girilir. **Bu idrak ile bencillikten arınan kişi her şeyini gerçek sahibinin sevgisi yolunda harcar..**

İlim yolu

İlimde gerçek yolda olursa **aşk kapısına tez ulaştırır**.

Bilginin ışığında yıkanan ben çamurundan da arınır: **Alçak gönüllü ve ince olur. Boynu büküleni, dalı kırılanı görür. Gözü yaşlı ağır başlı kişidir**. Bu hal ile bir gün Rabbin azametini hisseder. İşte o an **her şeyin hiçliğini benliğinde idrak eder**. Bu idarkle kendisini Fakr kapısında bulur. Onun için “bilgin kişinin uykusu cahilin yorgunluğundan hayırlıdır” denilmiştir. **Gerçek bilgi kalbi bütün dünya hırslarından yıkar...**

Varlığını, ilmini, zamanını, ömrünü ilahî rıza yoluna koyan kişinin fakr kapısında aşk beldesine ulaşması ne güçlü olur... Onun için Hz. Peygamber “Bir saat ilim meclisinde çalışmak bin gece namaz kılmaktan üstündür” demiştir.

Merhamet yolu

İnsanın insanlığı merhameti kadardır. Merhametten yoksun kişi hayvandan aşağıdır... **Acıma duyguları ile yücelen kişi de bir gün ilahî merhametle okşanır**. Her işinde, her halinde bu okşayışı duyan insanın bütün kötü duyguları yıkanır. Kalbinin kapalı gözleri açılır. “Yarabbi gerçekten acıyan sana hizmet, kendimiz içinmiş” diye ürperir. Böylece de Fakr kapısına ulaşır...

Feragat yolu

Aşk beldesine götüren feragat gerçek anlamı ile **bencillikten arınmaktır**. Yeryüzü, feragat sahibi gerektiği yerde kendi haklarından geçen kişilerle yücelmiştir. **Feragat şahı Hz. Hüseyin’dir**. Onun canını ve canlarını koyarak savaştığı hürriyet ve demokrasi anlamına bu asırdaki ülkeler bile daha erememiştir... Feragat büyükleri Fakr kapısını ardından gelenlere de açarlar...

İhlas yolu

İhlas, bir işin karşılık gözetmeksizin ilahî rıza yoluna yapılmasıdır. Bu yolda yürüyen kimseler **“Allah da onlardan razı oldu”** âyetinin hükmüne girerler.

Tövbe yolu

Tövbe, Fakr kapısına ileten ne güçlü bir rüzgârdır... Hz. Mevlâna “Tövbe ne acaip bi binektir ki bir lâhzada insanı, yeryüzünden gökyüzüne iletir”, demiştir.

Bir Mevlevî Bektaşîye “siz sema edip dönmez misiniz” diye sorar...

Bektaşî “hayır bizim için dönüşlerin en güzeli tövbeye dönüşür”, der. Sema da bir anlamda tövbeye dönüşü temsil eder.

Okuyucularıma birbirinin içinden geçen bu yedi yolu tanıtmak hem görevim hem büyük arzumdur. Bu yolda başarımla deryadan bir damla gücünce de olsa beni mutlu edecektir. Çünkü böylece **Hz. Peygamberin “Ben iyi ahlâkı tamamlamak üzere gönderildim” sözlerine hizmet ettiğime inanacağım.**

• **Yunus Emre Dîvanı (Faruk K. Timurtaş)**

İlim ilim bilmekdür ilim kendün bilmekdür Sen kendüni bilmezsi yâ nice okumakdur >	Okumaktan ma'nâ ne kişi Hakk'ın bilmekdür Çün okıdun bilmezsin ha bir kurı emekdür
Dört kitabun ma'nası bellüdür bir elifde Sen elifi bilmezsin bu nice okumakdur	Yunus emre dir hoca gerekse var bin hacca Hepisinden eyüce bir gönüle girmekdür

- **Bilenlere sormak gerek bu tendeki cân neyimiş**
Cân hod Hakkun kudretidür tamardağı kan neyimiş
- ÷
- Kendü bilişiyle kişi hiç irişe mi menzile
Allah'a iremez kalur er eteğin dutmayınca
- **Dervişlik didükleri hırka ile taç değil**
Gönlün derviş eyleyen hırkaya muhtaç değil
- Derviş gönülsüz gerekdür sögene dilsüz gerekdür
Dögene elsüz gerekdür halka berâber gerekmez
- Bu şerîat güc olur tarikat yokuş olur
Ma'rifet sarplık-durur hakikatdur yücesi

Cânım erenler yolu inceden inceyimiş Süleymân'a yol kesen şol bir karınca-y-ımış	Dört kitâbun ma'nisin okıdum tahsil itdüm İşka gelicek gördüm bir uzun hece-y-imiş
---	---

Senin işkun beni benden alupdur Ne şirin derd bu dermandan içeri >	Şerîat tarikat yoldur varana Hakikat ma'rifet andan içeri
Süleyman kuş dilün bilür didiler Süleyman var Süleyman'dan içeri	

Miskinlikde buldular kimde erlik var-ise Nerdüvandan yitdiler yüksekden bakar-ise >	Ak sakallu pir koca bilimez hâli nice Emek yimesün hacca bir gönül yıkar-ise
Gönül Çalab'un tahtı gönüle Çalab bakdı İki cihan bedbahtı kim gönül yıkar-ise	

Ne varlığa sevinürem ne yokluğa yirinürem İşkun ile avınuram bana sen gerek seni >	Sûfilere sohbet gerek ahîlere ahret gerek Mecnunlara Leyli gerek bana sen gerek seni
Eğer beni öldüreler külüm göğe savuralar Toprağım anda çağıra bana sen gerek seni	Yûnus'durur benüm adum gün geldükçe artar odum İki cihanda maksûdum bana sen gerek seni

Hak'dan gelen şerbeti içdük el-hamdü lillâh Şol kudret denizini geçdük elhamdü lillâh >	Varduğumuz illere şol safâ gönüllere Halka Tapduk manâsin saçduk el-hamdü lillâh
Dirildik bınar olduk irkildük ırmağ olduk Akduk denize tolduk taşduk el-hamdü lillâh	Tapduğ'un tapusunda kul olduk kapusunda Yûnus miskin çiğidük bişdük el-hamdü lillâh

Hakdan bana nazar oldu Hak kapusun açar oldum Girdim Hakk'un haznesine dürr ü gevher saçar oldum >	Devlet tacı başa kondı ışk kadehi bana sundı Canım içdi ışkdan kandı karayı-akdan seçer oldum
Esritdi ışka düşürdi ben hamdum ışk bişürdi Aklum başa divşürdi hayrı şerden seçer oldum (râz: sır) ÷	Miskin Yûnus bilişeli can u gönül virişeli Tapduğ'uma irişeli gizlü râzum açar oldum
Canlar cânını buldum bu cânum yağma olsun Assı ziyandan geçdüm dükkânım yağma olsun >	Ben benliğümden geçdüm gözüm hicâbım açdum Dost vaslına irişdüm gümânım yağma olsun
Benden benliğüm gitdi hep mülkümi dost dutdı Lâ-mekâna kavm oldum mekânım yağma olsun ÷	Yûnus ne hoş dimişsin bal u şeker yimişsin Ballar balını buldum kovanım yağma olsun
İy dost seni sevelden aklum gitdi kaldum ben İrmakları terk idüp denizlere taldum ben	Bir zerre ışkun odı kaynadur denizleri Düşdüm ışkun odına dutuşuben yandum ben
Benem ol ışk bahrısı denizler hayrân bana Deryâ benim katremdür zerreler umman bana	Kaf tağı zerrem değül ay u güneş bana kul Hak-dur aslum şek değül mürşiddür Kur'ân bana

- **Mir'at-ül Memalik** (*Seydi Ali Reis*)

Bir gün Şah bu acize: “Şu kadar yer gezip dolaştın. Gördüğün memleketlerde hangi şehir hoşuna gitti?” diye sorunca, açıkça:

“Gezip seyreyledim her şehrini gerçi bu dünyanın
Nâzirini görmedim hergiz İstanbul u Galata'nın”

dedim. Şah da bu sözümü tasdik etti...

Sonunda izin talep etmek için Şah'a bir gazel söyledim:

Aşık isen hûn-ı gam yemekten ey dil lezzet al Arif isen, cam-ı mey nuş eyleyip bir halet al Bî bekadır mal, dünyaya gönül meyl eyleme Kıssa-ı Karun'u var gûş eyle andan ibret al Almaya can nakdini minnet mi eylemezsin bana Kıl tekellüm bir nefes, benden anı bî minnet al Rahm edip ben natüvane girdi gamzen zahmine Ey tabibim bari gel nakd-ı hayatı ücret al Gezme Mecnun gibi dağlarda abes ey kühkün Aşk vadisinde şakird ol bana, bir sanat al Yari görsem ölmeden, kâr etti hasret canıma Cehdedip ey hasta-dil, dest-i ecelden mühlet al Şüphe yok Hubb'ul vatan, imandandır (Kâtibî) Halini arz eyleyip Şah-ı keremden ruhsat al	Ey gönül; aşık isen ıstırap kanı içmekten lezzet al. Arif isen aşk şarabı içip ondan bir huy al. Mal yok olup gidicidir; dünyaya bel bağlama. Karun'un hikâyesini dinle ondan öğüt al. Can ücretini almak için bana minnet mi etmezsin. Bir kelime konuş onu benden ücretsiz al. Ben zavallıya acıyarak yanak çukuruna saplandı. Ey gönlümün tabibi bari gel hayat nakdini ücret al. Mecnun gibi avare dağlarda gezme ey dağ gezen Aşk vadisinde bana talebe ol; bir sanat elde et. Ayrılık canıma yetti; ölmeden yari bir daha görsem Ey hasta gönül, dayan; ölümün elinden mühlet al. Ey Kâtibî; şüphesiz vatan sevgisi imamdandır Durumunu arz edip kerem sahibi padişahın izin al.
--	---

Bu gazeli Şah çok beğendi ve ondan hoşlanarak gitmek için izin verdi. Saadetli padişah hazretlerinin yüksek şahsiyetlerine mektup yazdılar ve arzolanmasını canu gönülden dileyerek muhabbetler gösterdiler... Diyar-ı Rum'a doğru yola çıktık.

- Tüm yaratılmışların aleyhinde fanilik vardır. Son nefesle vücuttan ayrılan ruh, yolculuğa çıkar. İyilerin ruhu “illiyîn”e yükselir, kötülerin ruhu “siccîn”e gider. Yahya Kemal'in ifadesiyle, takdir edilen ecel gelince, giden sevgililere kavuşmak umuduyla limandan ayrılan ve meçhule giden “**Sessiz gemi**” ye binerek son yolculuğa çıkacağız:

Artık demir almak günü gelmişse zamandan, Meçhule giden bir gemi kalkar bu limandan. >	Hiç yolcusu yokmuş gibi sessizce alır yol; Sallanmaz o kalkışta ne mendil ne de bir kol.
Rıhtımda kalanlar bu seyahatten elemli, Günlerce siyah ufka bakar gözleri nemli.	Biçare gönüller! Ne giden son gemidir bu! Hicranlı hayatın ne de son matemidir bu!
Dünyada sevilmiş ve seven nafile bekler; Bilmez ki giden sevgililer dönmeyecekler.	Birçok gidenin her biri memnun ki yerinden, Birçok seneler geçti; dönen yok seferinden.

o **Kervan** (*Necip Fazıl*)

Yollara revan, Koca bir kervan. Binbir ayaklı Bir tahtaravan. Ya deve?... Ahenk Şeklinde hayvan... Tokmaktır deve, Mesafe hayvan.	Çöl bir ejderha, Deve pehlivan. Bitmez tahammül, Kesilmez tüvan. Ateşten güller, Güneş bahçevan. Matralar kuru, Ekmekler yavan.	Serapta saray, Çeşme, şadırvan. Gökte bir kavis Ki, elvan elvan. Mavi, kırmızı, Yeşil, erguvan.	Kervanda işte, Nûranî civan! Dört yanı melek, Elpençe divan. Başında bulut, Güneşi savan. Ey sema, açıl! Direksiz tavan!
--	--	--	---

(tüvan: kuvvetli, dinç, canlı.)

o Geçmişte Yolculuk (*Munis Faik Ozansoy*)

Hiç bitmiyen hazinedir insanda hâtıra; Geçmişte yol alınca hayâlin uzaklara, Rüyâli çehrelerde vücutlar şekillenir Yalnızlığın biter, gecenin ufku dillenir. İç âlminde, sevgililer ortasındasın, Varsın dışarda ismini hiç kimse anmasın. >	İnsanda ruh denen şeyin emrindedir beden, Aptalca aldanır onu bir madde zanneden. Bir gün vücûdumuz bir avuç toprak olsa da, Elbet hatırlatır bizi ondan kalan sada.
Bir perde örtülür, açılır başka bir ufuk, Rüyâda bir gezintiye benzer bu yolculuk.	

o **Yalvarış** (*Abdurrahim Karakoç*)

Ya Rab bu hasrete can dayanmıyor; Zaman kısa, ben yorgunum, yol uzun. Her adımda bir engel var, salmıyor, Zaman kısa, ben yorgunum, yol uzun. >	Mümkün mü bu yolda maksuda ermek? Mümkün mü sılada dost yüzü görmek? Âşık ar gelir geriye dönmek; Zaman kısa, ben yorgunum, yol uzun.
Çekilmez bir şelek vurdun arkama; Şaşırdım yollarda kaldım, akşama. Umudum her zaman bakidir amma, Zaman kısa, ben yorgunum, yol uzun.	Sevip sevilmemek varsa kaderde, Hangi doktor ilaç verir bu derde? Hastayım, susuzum gurbet illerde; Zaman kısa, ben yorgunum, yol uzun.
Ey hanlar hanımı halk eden Hancı! Bir yudum aşkınla doğdu bu sancı. Ey fakir ekmeği, Mümin inancı! Zaman kısa, ben yorgunum, yol uzun.	

(Şelek: sırtta taşınan yük, küfe)

o **İncitme** (*Abdurrahim Karakoç*)

Gölgesinde otur amma Yaprak senden incinmesin.	Yollar uzun, yollar ince Yol kısadır aşk gelince
---	---

Temizlen de gir mezara Toprak senden incinmesin.	Yat kurban ol İsmail'ce Bıçak senden incinmesin.
---	---

- Yusuf Nalkesen'in bir şarkısı:
**“Bülbülün çilesi yanmakmış güle
Ömürler geçiyor ağlaya güle
Yolcu yuz cümlemiz hep o meçhûle”**

- Şükrü Tunar'ın hüzzam şarkısı:

Anar ömrünce gönül giden sevgilileri Bilmez biçare kalpler giden dönmez ki geri	Gözüm yollarda kaldı bunca yıllardan beri Bilmez biçare kalpler giden dönmez ki geri
--	---

- **Ben giderim yollar bitmez
Kimse ardından el etmez**
Yürüdük bakalım çıktık gurbete
Ünümüz gitse de ölümüz gitmez...
- Uçunuz, kuşlarım, uçunuz;
Yollara kanad açınız...
Daliyle bizim, güliyle bizim
Bahçelere göçünüz! (*Arif Nihat Asya*)
- **Gittin ammâ ki kodun hasret ile câmi bile
İstemem sensiz olan sohbet-i yarâmı bile** (*Neşâtî*)
- Akıp giden gemide yol alan gemidekiler, kıyıdaki kamışlık gidiyor sanırlar. Biz de **şu dünyâdan geçip gidiyoruz** da, giderken, dünyâ yürüyüp gidiyor sanıyoruz. (*Mevlânâ*)
- **“Benimle dünyanın hali ancak bir ağacın gölgesinde bir müddet dinlenip de bırakıp giden bir yolcu gibidir”.** (*Müsned-i Ahmed, Tirmizi, İbn-i Mace*)

- Yolcu, yolun içindeydi. Yolcu daha yüceydi ve Hz. Âdem'leydi sefer. Onun da önce refiki gelmişti sonra yolculuğu başlamıştı. **Cennetten misafir olarak geldiği dünyaya ve dünyadan yeniden geldiği sonsuzluğa gitmenin adı olmuştu yol.**
Uzun incedir, kalpten kalbedir. Yokuş yukarı, bayır aşağı, dolana dolana gitse de varmak isteyene açar kendini. Yol var sonu Kabil'e çıkar. Yol var daima Kevser'e akar! **Vardan ötedir, yârdan ötedir. Yol, yoldan da ötedir. Bir yol var, son Nebi (s.a.s) en öndedir, nebiler ardi sıra...**
Çıktılan yolculuklar bazen ayrılıkları bitiriyor, bazen de ayrılığa götürüyordu. Yol varmak içindi, bulmak içindi yol. **Hicret bir yoldu. Sırat başka bir yol.** Yol bazen sebepti bazen de sonuç.
Yunus Emre'miz gibi illeri dolaşmamız hamlığımızı pişirmek ve olmak içindi.
Nihayetinde **doğmak gibi ölmek de bir yolculuktu.** (*Yavuz Selim Yedek*)

- **Seyahat Üstüne** (*Orhan Veli*)

Seyahat edildiği zamanlarda
Yıldızlar konuşur
Söyledikleri şeyler
Ekseriya hüznülüdür.

- Bir Azerbaycan filminden:

“Sevdiğim kızı istettim; vermediler. Başımı alıp şehirin yolunu tuttum. Sevgilim, ana ve atasının hatırını kıramadı; benimle beraber gelemedi.

Dünyada ne kadar insan varsa o kadar yol vardır. Ayrılıp giderken dönüp dönüp arkama bakaram, gelmez. Gider gider bakaram, gelmez. **Herkes kendi öz yolunda yürür.”**

- Kur'ân-ı Kerîm'den:

Mûsâ, “Hayır! **Rabbim şüphesiz benimledir, bana yol gösterecektir**” dedi. (Şu'arâ, 26/62)
Seni yolunu kaybetmiş olarak bulup da yola iletmedi mi? (*Duhâ, 73/7*)